

Brachythecium cirrosum

Alpin hårgräsmossa

Mossor

NE

NA

LC

DD

NT

VU

EN

CR

RE

Sårbar (VU)
D1

Klass: Bryopsida (egentliga bladmossor), **Ordning:** Hypnales, **Familj:** Brachytheciaceae, **Släkte:** *Brachythecium* (gräsmossor), **Art:** *Brachythecium cirrosum* - alpin hårgräsmossa (Schwägr.) Schimp. **Synonymer:** *Brachythecium cirrosum* (Schwägr.) Grout, *Hypnum cirrosum* Schwägr., *Cirriphyllum cirrosum* (Schwaegr.) Grout, *Cirriphyllum cirrosum* (Schwägr.) Grout

Kännetecken

Växer i gröna till gulaktiga lösa mattor. Skotten är 2-7(-9) cm långa och oregelbundet förgrenade eller oregelbundet fjädergrenade. Stambladen är upprätta eller något utstående, raka, starkt kupade och mer eller mindre tryckta mot varandra. De är äggrunda till brett äggrunda och smalnar i övre delen abrupt av till ett långt, smalt, hårligt spetsparti som utgör 35-45 % av bladlängden. De är inte längsveckade. Bladnerven når 40-60 % upp i bladet och är slät. Bladkanten hos stam- och grenblad är i övre delen otandad eller fintandad. Bladskivans celler är 56-84 × 5-8 µm. Bashörnsgrupperna är tydliga, rundade-kvadratiska och löper inte upp längs bladkanten. De består av kvadratiska eller rektangulära celler. Arten är skildkönad. Kapselskäftet är knottrigt och locket har ett spröt. Sporererna är ca 18-20 µm.

Alpin hårgräsmossa skiljer sig från alla andra gräsmossor *Brachythecium* genom att de kraftigt kupade bladen smalnar av abrupt till en lång, hårlig övre bladdel. Späd hårgräsmossa *Brachythecium tommasinii* har också en tydligt avsatt hårudd, men bladen är inte lika kraftigt kupade och de smalnar inte av lika plötsligt. Alpin hårgräsmossa kan även förväxlas med hårgräsmossa *Cirriphyllum piliferum*, och skillnader mellan dessa behandlas under den senare.

Utbredning och status

Arten är funnen på ett knappt tiotal lokaler i Härjedalen, samt Pite och Lule lappmarker. Flera av fynden är gjorda sedan 1950-talet. I Norge finns många lokaler i fjälltrakterna och i Finland ett fåtal (dock försvunnen). Den är arktisk-alpin och finns i större delen av den holarktiska regionen samt i Nordafrika. Arten är rödlistad även i flera andra länder i Europa.

Ekologi

Mossan växer på kalkberg, kalkblock och i kalkrika klippskrevor i subalpina till alpina regioner i fjällen. De lägst belägna lokalerna i Sverige ligger på omkring 800 m.ö.h. i Padjelanta.

Hot

För närvarande föreligger inget direkt hot mot artens existens i landet. Ökad turism, i synnerhet i form av fasta anläggningar i anslutning till växtplatserna, kan dock utgöra ett hot på sikt. Eftersom arten är ganska iögonfallande finns viss risk för överinsamlande på någon av de mer sparsamma förekomsterna.

Åtgärder

Berörda myndigheter bör informeras om artens kända lokaler så att de skyddas mot exploatering.

Övrigt

Utländska namn - NO: Fagerveikmose, IS: Urðabroddur.

Litteratur

Hedenäs, L. 2014. *Brachythecium cirrosum* alpin hårgräsmossa s. 208. I: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. [AJ 37-57], Bladmossor: skirmossor-baronmossor : Bryophyta: Hookeria-Anomodon. Art databanken, Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala.

Mårtensson, O. 1953. Ett bidrag till kännedomen om mossfloran i svenska Neadalen med omnejd. *Kungl. Svenska Vetenskapsakademiens skrifter i naturskyddsärenden. No. 48.*

Författare

Lars Hedenäs 1996. Rev. Lars Hedenäs 2014.